

חשיבה מילולית

בפרק זה 23 שאלות.
הזמן המוקצב הוא 20 דקות.

בפרק זה שאלות מכמה סוגים: אנלוגיות, שאלות הבנה והסקה ושאלות הנוגעות לקטע קריאה. לכל שאלה מוצעות ארבע תשובות. עליכם לבחור את התשובה המתאימה ביותר לכל שאלה, ולסמן את מספרה במקום המתאים בגיליון התשובות.

אנלוגיות (שאלות 1-6)

בכל שאלה יש זוג מילים מודגשות. מצאו את היחס בין המשמעויות של שתי המילים האלה, ובחרו מתוך התשובות המוצעות את זוג המילים שהיחס ביניהן הוא הדומה ביותר ליחס שמצאתם. שימו לב: יש חשיבות לסדר המילים בזוג.

1. שפיותו : הטריף את דעתו -

- (1) רצונו : השיב פניו ריקם
- (2) אמונו : איחז את עיניו
- (3) תקוותו : השליך עליו יהבו
- (4) כבודו : השפילו עד עפר

2. לחם : נקצר -

- (1) שום : נכתש
- (2) בד : נארג
- (3) כרם : נבצר
- (4) שולחן : נכרת

3. שנאה : שנאת חினם -

- (1) הכנעה : תבוסה
- (2) עבודה : בטלה
- (3) האשמה : עלילה
- (4) תעתוע : אשליה

4. קטן : קטנטן -

- (1) חמוץ : חמצמץ
- (2) אפור : אפרפר
- (3) יפה : יפהפה
- (4) שמן : שמנמן

5. מסתייע : עוזר -

- (1) מסתייג : מסכים
- (2) מתמרד : מורד
- (3) מצטווה : מצית
- (4) מתרשם : מרשים

6. ליהק : שחקנים -

- (1) חקר : ראיות
- (2) פרע : נושים
- (3) לימד : תלמידים
- (4) ניסח : מילים

שאלות הבנה והסקה (שאלות 7-17)**הוראות לשאלות 7-9:**

בכל שאלה יש משפט (או יותר ממשפט) שכמה חלקים ממנו חסרים, ולאחריו ארבע אפשרויות להשלמת החסר. עליכם לבחור באפשרות המתאימה ביותר להשלמת החסר.

7. לעיתים אדם מחליט _____ בהפגנה שמסריה _____ בקנה אחד עם השקפותיו, משום שהוא _____ אופן ביטוי העמדות, _____ תוכן הרעיונות המובעים בה.

- (1) להשתתף / עולים / מסתייג מ- / כמו גם מ-
- (2) להשתתף / אינם עולים / מסתייג מ- / גם אם הוא תומך ב-
- (3) להימנע מלהשתתף / עולים / מסתייג מ- / גם אם הוא תומך ב-
- (4) להימנע מלהשתתף / אינם עולים / תומך ב- / כמו גם ב-

8. אם בוחנים את מקור המונח "ג'נטלמן", מוצאים שהוא ציין _____. המילה נכנסה לשפה האנגלית בימי הזוהר של האריסטוקרטיה באנגליה, עידן שבו המילה "עבודה" הייתה כמעט בגדר עלבון: ג'נטלמן אמיתי אינו צריך לעבוד, הוא צריך לדעת ליהנות מהחיים ולעסוק בניהול חיי החברה שלו.

- (1) אדם שתכונותיו הטובות משרתות אותו לא רק ביחסיו עם נשים, אלא גם בעולם המסחר והעסקים - ג'נטלמן הוא בראש ובראשונה איש עבודה הגון
- (2) אדם שהוא לאו דווקא מנומס או אדיב - אף שלרוב תכונות אלה מאפיינות אותו - אלא בעל הון, אדם שיש לו די נכסים לחיות חיי בטלה
- (3) אדם הראוי לגנאי, גבר שנתפס כעדין וחלש מכדי לעבוד בעבודה מכובדת, ולכן מכלה את ימיו ברדיפה אחרי נשים
- (4) אדם רגיש ומופנם המתרחק מן הבריות - איש רוח הנרתע מכל עבודה ומסתגר בדל"ת אמותיו עם ספריו

9. _____ היו ההסברים בספרו החדש של גל, "בעיות בפיזיקה בת זמננו", _____ להבנה, היה גורלו של הספר _____ גורל ספרו הקודם, _____ התקשו להבינו.

- (1) לולא / כה קשים / דומה בוודאי ל- / שאפילו פיזיקאים
- (2) לולא / כה קשים / יכול להיות שונה מ- / שגם אנשים שאין להם ידע בפיזיקה לא
- (3) אילו / קשים יותר / דומה בוודאי ל- / שגם אנשים שאין להם ידע בפיזיקה לא
- (4) אילו / קלים יותר / יכול להיות שונה מ- / שאפילו פיזיקאים

10. אם בניסוי מסוים לא היה ולו ממצא אחד שלא אישש את טענת החוקר, אזי -

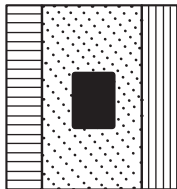
- (1) לא היה אלא ממצא אחד שהפריך את טענת החוקר
- (2) כל אחד מממצאי הניסוי אישש את טענת החוקר
- (3) כל אחד מממצאי הניסוי הפריך את טענת החוקר
- (4) לא היו אלו ממצאי הניסוי שאיששו את טענת החוקר

11. הפדרציה הבין-לאומית לאווירונאוטיקה קבעה את הגבול הרשמי בין האטמוספירה לחלל החיצון בגובה מאה קילומטר. הגבול נקבע בגובה זה משום שבגבהים העולים עליו האוויר דליל מכדי שכלי טיס יוכלו להיעזר בכוח העילוי, ולכן טיסה רגילה לא תיתכן בהם - אפשר לטוס בהם רק במהירויות גבוהות מאוד, המעניקות דחף מספיק לטיסה מסלולית (כלומר, להקפה של כדור הארץ). כלי טיס מאוישים הטסים בגבהים אלו נקראים חלליות, וכל אדם שטס בגבהים אלו זכאי לענוד כנפי אסטרונאוט.

על פי הפסקה, איזו מן הטענות הבאות **אינה** נכונה בנוגע לטיסה בגובה העולה על מאה קילומטר?

- (1) בני אדם מסוגלים להשתתף בטיסה כזו
- (2) רק כלי טיס המסוגלים לטוס במהירויות גבוהות מאוד יכולים לטוס טיסה כזו
- (3) בטיסה כזו כלי טיס נעזרים בכוח העילוי
- (4) טיסה כזו נחשבת טיסה בחלל החיצון

12. לאיכר שטח אדמה מוקף חומה, המחולק לארבע חלקות כמתואר בסרטוט. בכל אחת מן החלקות גידול אחד: אפונה, במיה, גזר או דלעת.

נתון:

- פרט לחלקת הדלעת, כל החלקות נוגעות בחומה.
- חלקת האפונה גובלת בחלקת הגזר.

איזו מן האפשרויות הבאות **לא** תיתכן?

- (1) חלקת הדלעת גובלת בחלקת האפונה
- (2) חלקת הגזר היא החלקה הגובלת בשלוש חלקות
- (3) חלקת הבמיה גובלת בחלקת האפונה
- (4) כדי לעבור מחלקת הגזר לחלקת הדלעת חייבים לחצות את חלקת הבמיה

13. מנכ"ל יצרנית כלי הקרמיקה הקנדית "קאספיו" סבור שכדאי לחברה להקים אתר אינטרנט שבו יוצעו למכירה מוצרי החברה עבור הצרכנים הקנדים.

צירוף של שלושה מתוך ארבעת הנתונים הבאים מחזק את סברתו. מהו הנתון הנותר?

- (1) בקנדה גברים עושים את רוב קניותיהם באתרי אינטרנט
- (2) בקנדה מקובל שגברים הם המופקדים על קניית מתנות לחגים
- (3) בקנדה כלי קרמיקה נקנים בעיקר בתור מתנות לחגים
- (4) בקנדה כלי קרמיקה נקנים בעיקר כמתנות המיועדות לגברים

14. הליברטריאנים מתנגדים התנגדות נחרצת לניסיונות הממשלה להתערב בפעולות של פרטים – גם אם אינן רצויות – פרט לניסיונות למנוע פעולות הגורמות נזק ממש, בדרך כלל פיזי, לאחרים. בעיניהם יש אפוא פסול בנקיטת צעדים נגד פעולות כגון קיבוץ נדבות, השתכרות בפומבי וכיוצא בהן.

איזו מן הטענות הבאות עולה מן הפסקה בנוגע לעמדתם של הליברטריאנים בעניין פעולות כגון קיבוץ נדבות והשתכרות פומבית?

- (1) הם סבורים כי אין בהן כל פסול
- (2) הם סבורים כי אף שהן גורמות נזק ממש לאחרים, על הממשלה להימנע מלפעול נגדן
- (3) הם סבורים כי הן אינן גורמות נזק ממש לאחרים
- (4) הם סבורים כי הנזק שהן גורמות גדול מן הנזק העלול להיגרם מניסיונות הממשלה למנוע אותן

15. במאמר נכתב: "החשש מהנזק שקרינה סולרית עלולה לגרום לאוכלוסייה אינו גורם לרוב האנשים להפחית את השימוש בטלפונים סולריים. את חששותיהם הם מתעלים לתלונות נזעמות כלפי חברות התקשורת ה'מעזות' להקים אנטנות, שבלעדיהן השימוש בטלפונים סולריים אינו אפשרי".

בבסיס איזו מהביקורות הבאות עומד ההיגיון הדומה ביותר להיגיון שבבסיס הביקורת שמביע כותב המאמר?

- (1) מטיילים רבים בשמורות הטבע משאירים אחריהם פסולת, אך מתלוננים שהרשויות אינן דואגות לניקיון השמורות, וטוענים שהלכלוך פוגם בהנאתם מהטיול
- (2) אנשים רבים צופים בקביעות בתכניות ריאליטי בטלוויזיה, אך מלינים על כך שערוצי הטלוויזיה מפיקים תכניות כאלה, וטוענים שלריבוי תכניות הריאליטי השפעה שלילית על החברה
- (3) רבים מתנגדים לתנועת אוטובוסים בתוך שכונת מגוריהם מחשש לזיהום אוויר, אך בהיעדר תחבורה ציבורית, הם מרבים לנסוע במכוניות פרטיות ובכך גורמים לזיהום אוויר רב יותר
- (4) אנשים רבים מזמינים במסעדות מנות דלות שומן מטעמי בריאות, אך כאשר המנות מוגשות לשולחנם הם מתלוננים שאינן טעימות

16. החיבור היהודי "סדר עולם" הוא כרונוגרפיה – חיבור המציג אירועים מן העבר לפי סדר התרחשותם. רוב רובו של החיבור סוקר אירועים חשובים מימי המקרא, ורק שני קטעים קצרים בו עוסקים באירועים מאוחרים יותר. הדבר מרמז ששני הקטעים האלה לא היו חלק מהכרונוגרפיה המקורית.

על פי הפסקה, איזה מהתיאורים הבאים הוא המתאים ביותר להיות תיאור של הכרונוגרפיה המקורית?

- (1) חיבור המציג אירועים מימי המקרא בפירוט רב ואירועים מאוחרים יותר בתמציתיות
- (2) חיבור המציג אירועים מימי המקרא, החל במוקדמים שבהם וכלה במאוחרים
- (3) חיבור המציג אירועים מימי המקרא לפי סדר חשיבותם
- (4) חיבור המציג אירועים מימי המקרא לפי סדר התרחשותם, למעט שניים המובאים בו שלא לפי הסדר

17. יואב גבר על גדי בתחרות רכיבה על אופניים. שרון, אשתו של יואב, טוענת שיואב ניצח בזכות כישרונו הטבעי, ואילו גדי טוען כי יואב ניצח בזכות אופניו המשוכללים.

איזו מהעובדות הבאות מעמידה בספק את **שתי** הטענות?

- (1) גדי ויואב השקיעו באימון לקראת התחרות אותו מספר של שעות
- (2) גדי השקיע באימון לקראת התחרות יותר שעות משהשקיע יואב
- (3) גדי השקיע באימון לקראת התחרות פחות שעות משהשקיע יואב
- (4) אף אחת מן העובדות (1-3) אינה מעמידה בספק את שתי הטענות

קטע קריאה (שאלות 18-23)

קראו בעיון את הקטע, וענו על השאלות שאחריו.

(1) כיצד עלינו לחיות? שאלה זו העסיקה פילוסופים והוגים רבים לאורך אלפי שנים, ובמאה התשע עשרה ניסה גם הפילוסוף הדני סֶרְן קִירְקֹגוֹר להשיב עליה. קירקגור הניח שכל אדם יכול לבחור כיצד לחיות את חייו, והציג שלוש דרכים לקיום האדם.

(5) הדרך האסתטית מאפיינת חיים שהדגש בהם הוא על מילוי מידי של צורכי האדם. הבחירות שאדם עושה בדרך חיים זו נקבעות על פי שיקולים של הנאה, סיפוק, עניין ואושר. מושגים מוסריים כגון נאמנות, אחריות או חובה מוסרית אינם מנחים אותו בבחירותיו. קירקגור טען כי מי שחי חיים כאלה נידון להיקלע לתסכול, שהרי כל ההנאות הן בנות חלוף: במהרה יחוש האדם תחושת מיצוי מעולם החומר, וכדי להפיג את השעמום הבלתי נמנע יהיה עליו למצוא גירויים בתדירות גוברת ובעוצמה גדלה והולכת. לפתחו של האדם האסתטי אורבת גם הסכנה של מודעות עצמית מתמדת: כדי לספק את צרכיו עליו לדעת מהם, ולכן ניסיונו להשיג עוד ועוד מלווה בבחינה מתמדת של מצבו, בחינה שסופה תחושת חוסר תכלית וחוסר טעם בחייו, ומכאן – תסכול, דיכאון וייאוש. משנקלע למצב כזה, האדם מנסה לטעון את חייו במשמעות באמצעות פנייה לדרך חיים שונה, גבוהה יותר בהיררכיית דרכי הקיום.

(15) הדרך האתית מתאפיינת בהתוויית ההתנהגות האישית לפי עקרונות תבוניים כלליים. הקו המנחה את הבחור לחיות בדרך זו אינו הנאתו האישית, אלא החובה המוסרית, כפי שהיא משתקפת מן הצו הקטגורי – מושג שטבע הפילוסוף עמנואל קאנט במאה השמונה עשרה. הצו הקטגורי דורש מהאדם לשאול את עצמו לפני כל מעשה מה היה קורה אילו היו כולם נוהגים באותה הדרך: "עשה מעשיך רק על פי הכלל אשר בקבלך אותו תרצה כי יהיה לחוק כללי", כותב קאנט. קירקגור טוען כי למרות תחושת המשמעות הגלומה בדרך חיים זו, טמונה בחובה גם תחושת אשמה: הרי האדם אינו מסוגל לחיות חיים מוסריים מלאים ולפעול תמיד לפי הצו הקטגורי. כדי להקל את תחושת האשמה ולהתמודד עם הפרות המוסר הטבועות בחיי האדם, אומר קירקגור, הוא צריך לחרוג מדרך החיים האתית ולפנות לדרך חיים שלישית, נעלה עוד יותר.

(25) בדרך הדתית נשמר מושג החובה המוסרית, אך הוא מקבל משמעות אחרת: במקום לפעול לפי קריטריונים של מוסר תבוני כללי, נדרשת חובה אחת – לקיים את מצוותיו של האל. קירקגור טוען שהבחירה בדרך החיים הדתית יכולה להיות פתרון לקושי שבתחושת האשמה המלווה את האדם האתי, שכן בדת גלומה גם האפשרות לחזור בתשובה ולכפר על חטאים. אולם לצד האפשרות הזאת, המעבר לדרך הדתית מציב לפני האדם האתי בעיה אחרת, "פרדוקס האמונה": הצידוק של צווי האל נובע ממקורות שלאדם אין גישה אליהם ולכן אין הוא יכול לשפוט אותם על פי העקרונות התבוניים המשמשים את הבחור בדרך האתית. לא זו בלבד, אלא שהאדם הדתי נקרא לעיתים לפעולות שלאדם האתי ייראו בלתי מוסריות. קירקגור ממחיש את הפרדוקס באמצעות הסיפור המקראי על אברהם, שנצטוו להקריב את בנו. אברהם מחויב לבצע את מצוות האל ולהעלות את בנו לקורבן, אולם אין הוא יכול להסביר את הצו הדתי שקיבל, שבעיניו אנושיות תבונית נראה בלתי מוסרי בעליל. כדי להתגבר על פרדוקס האמונה קירקגור מציע לעשות "קפיצה לאמונה" – מעבר ישיר, לא תבוני, מהדרך האתית לדרך הדתית, או כדבריו של קירקגור: "האמונה מתחילה לפעול בדיוק במקום שבו החשיבה פוסקת".

השאלות

18. איזה מהכללים הבאים הוא המתאים ביותר להיות כלל מנחה בחייו של אדם הנוהג לפי הדרך האסתטית?

- (1) שמח בחלקך תמיד
- (2) עשה כל שביכולתך כדי ליהנות ולהיות מאושר
- (3) עשה כל שבאפשרותך כדי שאחרים לא ייפגעו
- (4) פעל כלפי האחרים בדרך מוסרית, כל עוד הדבר אינו פוגע בך

19. איזה מהמשפטים הבאים, הנוגעים ל"מודעות עצמית מתמדת" (שורה 9), הוא משפט נכון?

- (1) היא נובעת מרגשות תסכול וייאוש
- (2) היא עשויה להביא, בסופו של דבר, לידי החלפת הדרך האסתטית בדרך אחרת
- (3) היא אינה אפשרית, שכן האדם אינו יודע מהם צרכיו
- (4) היא משמשת את האדם האסתטי ככלי להתמודדות עם תחושת חוסר התכלית בחייו

20. איזו מן הטענות שלהלן תואמת את הצו הקטגורי שניסח קאנט (שורות 15-17)?

- (1) אינני משלם מס הכנסה משום שאני מעריך שכולם אינם משלמים מס הכנסה
- (2) אינני משלם מס הכנסה, ואני סבור שכולם צריכים להימנע מתשלום מס הכנסה
- (3) אינני מכה חזקים ממני, ואני מצפה שגם אנשים חזקים לא יכו את החלשים מהם
- (4) אינני מכה חזקים ממני משום שאני מעריך כי הם יכולים להכות אותי שבעתיים

21. על פי קירקגור, מדוע הדרך האתית טומנת בחובה תחושת אשמה (שורות 17-18)?

- (1) משום שבסתר ליבו האדם יודע כי יש דרך אחרת, נעלה יותר
- (2) משום שתחושת המשמעות שדרך זו מעניקה היא חלקית בלבד, והאדם שואף למשמעות עמוקה יותר
- (3) משום שבני אדם אינם מסוגלים לעמוד תמיד בחובות המוסריות הנוקשות הנובעות מן הצו הקטגורי
- (4) משום שבני אדם אינם מרגישים בנוח להכתיב לחבריהם כללים מוסריים

22. איזה מן התיאורים הבאים הוא המתאים ביותר לתאר מצב שבו "החשיבה פוסקת" (שורות 31-32)?

- (1) אדם שאינו מנסה עוד לשפוט את צווי האל
- (2) אדם שחדל לחשוב על עצמו ומתחיל לחשוב על הסובבים אותו
- (3) אדם שחוזר בתשובה ומכפר על החטאים שביצע במהלך חייו
- (4) אדם שמגיע לידי המסקנה שניתן להצדיק את הצו האלוהי באמצעים תבוניים

23. "היררכיית דרכי הקיום" (שורה 12), לפי קירקגור, היא -

- (1) הדרך הדתית, מתחתיה הדרך האתית, ובתחתית - הדרך האסתטית
- (2) הדרך האסתטית, מתחתיה הדרך האתית, ובתחתית - הדרך הדתית
- (3) הדרך האתית, מתחתיה הדרך האסתטית, ובתחתית - הדרך הדתית
- (4) הדרך האתית, מתחתיה הדרך הדתית, ובתחתית - הדרך האסתטית